

Rinze Ijbema - Lucas 12, 13-21.

[1] Er was eens...

[2] ...een man, die had ruzie met zijn broer. **[3]** Nou, dat kan iedereen overkomen, dat je ruzie hebt met je broer. Of met andere familieleden. Dat heb je met familie: je kent elkaar goed genoeg, dat je weet waar je broers en zussen goed in zijn, maar ook goed genoeg om te weten wat hun zwakke kanten zijn. Maar misschien gaat het in jullie gezin goed, dan is dat mooi. Tegelijk: ook dan heb je vast wel eens ruzie met iemand. Of, oké, we houden het beschaafd, 'een verschil van mening.' Want de man die naar Jezus gaat, had ook 'een verschil van mening'. Wil je, gewoon, voor je betrokkenheid bij de preek vanmorgen, je zo'n verschil van mening voor ogen halen? Wie heeft jou onlangs dwarsgezet? Van wie heb jij gedacht: 'Wat een rotzak!?' Je bent kwaad, en terecht. Hou dat vast.

[4] De kwade man uit ons verhaal heeft ruzie met zijn broer over een erfenis. Ik hoop dat je nu in de kerk zit en denkt: 'Daar kan ik me niks bij voorstellen.' Goed zo. Houden zo. Misschien omdat je jong bent en er ook nog nooit over hebt nagedacht hoe dat is als iemand overlijdt en je z'n bezit moet verdelen. Helaas moet ik je vertellen dat het dan nogal eens mis kan gaan. Voor een deel komt dat, omdat je dan aan het rouwen bent, en dan ben je wel eens kwetsbaarder dan anders, gevoeliger, en minder beheerst. En voor een deel komt dat, omdat geld enzo nogal eens een negatieve invloed op ons hebben. Gelukkig hebben we dat in het normale leven prima onder controle. Maar op zo'n moment, dat een erfenis verdeeld moet worden, wil het nog wel eens mis gaan. Zoals hier. Voor wie is de erfenis?

[5] Even goed zit die man, net als jij, wel aan de voeten van de Heer Jezus. Ook hij was nieuwsgierig naar wat deze leraar te vertellen had. Ook hij was onder de indruk van de bijzondere gezinnen die Jezus deed. Ook hij kwam er achter dat deze Jezus God op een heel nieuwe manier heel dichtbij bracht, alsof God nu al koning was. Kennelijk was het tijd om schoon schip te maken, om je leven op orde te brengen en God er helemaal in toe te laten. Hé, maar wat is dan logischer dan dat je dat ene probleem dat elke dag aan je hart knaagt bij de Meester brengt? Als Hij nu je broer tot de orde roept, dan kon dat dossier gesloten worden en dan kon jij nederig de weg gaan van je God. 'Meester, zeg tegen mijn broer dat hij de erfenis met mij moet delen!'

[6] Maar Jezus antwoordde: ‘Wie heeft mij als rechter of bemiddelaar over jullie aangesteld?’ Dat is raar. Wat is dat nou voor antwoord? Het is een weigering, dat is duidelijk. Als deze brave man de Heer inschakelt om zijn leven een klein duwtje in de goede richting te geven, dan zegt Jezus: ‘Nee.’ Nu denk ik dat Jezus meer zegt dan dat, maar je kunt er niet om heen dat Hij hier weigert mee te doen. De man met een ruzie heeft in het verhaal van zijn leven een kleine maar belangrijke rol voor Jezus. Jezus weigert. En wie weet heb jij dat ook wel eens meegemaakt. Jij hebt in jouw levensverhaal een issue en je weet gewoon dat als God dit even regelt, dat jij dan met je leven verder kan. En Hij doet het niet. En teleurgesteld draai je de Heer de rug toe en ga je weer tussen de andere mensen zitten. Waarom wil Hij nu niet? Teleurstelling. Hou dat ook vast.

[7] ‘Wie heeft mij als rechter of bemiddelaar over jullie aangesteld?’ Wat zegt de Heer nu met dit antwoord? Je moet wel begrijpen, dat Jezus inderdaad weigert om in het verhaal van die man te stappen, maar het is een antwoord met een dubbele bodem. Met een paar dubbele bodems, denk ik zelfs. Het is ook geen botte terechtwijzing, als je dat mocht denken. De Heer zegt niet: ‘Jij sufferd, snap dan dat Ik de Leraar van Israël ben, de Profeet van God, zelfs de Messias – maar uiteraard ben ik er niet voor de rechtsspraak.’ Dat is niet de boodschap van Jezus’ woorden. Wat dan wel?

[8] Misschien is het je opgevallen, dat in de Bijbel Jezus niet de eerste is die deze woorden gebruikt, die vraag: ‘Wie heeft jou tot rechter over ons aangesteld?’ Heel wat eeuwen eerder had een Israëliet met precies die woorden een keer Mozes afgepoeierd. Twee Israëlieten hadden slaande ruzie en Mozes probeerde ze uit elkaar te halen. En toen zei de één: ‘Bemoei je er niet mee. Wie heeft jou tot rechter over ons aangesteld?’ ‘Nou,’ is het antwoord op die vraag, ‘dat heeft God zelf gedaan.’ Goed, op dat moment was het nog niet zo ver, maar het was wel de bedoeling. Naar wie ga je toe als je recht wil in Israël? Naar Mozes, de man die de wet van God bemiddeld heeft. Heel kort door de bocht: ik denk echt dat Jezus door deze vraag aan Mozes hier te herhalen, die man met ruzie doorverwijst naar Mozes. Jij vraagt je af: ‘Wat moet ik doen?’ Jezus antwoord: ‘Je kent de geboden.’ Ik denk dat dit een dubbele bodem is in dit antwoord van Jezus.

[9] Ik denk dat er nog een dubbele bodem in zit. Jezus’ tegenvraag is inderdaad een weigering om op dit punt het verhaal van die man binnen te stappen. Maar volgens mij daagt de Heer je ook uit om wel over die vraag na te denken. Kijk, Jezus is al op weg naar Jeruzalem, lees: Golgotha. En Hij weet het. Maar verder heeft niemand het echt in de gaten. In die situatie is deze vraag van Jezus, ‘Wie heeft mij als rechter of bemiddelaar over jullie aangesteld?’, ook een echte vraag, die tot een antwoord uitnodigt, tot een keus. Want Hij is het wel, de Heer Jezus. Hij is de grote Rechter en

Middelaar, die God ons geeft. Daarom komen we juist bij Hem. Maar waarom weigert Hij dan in te grijpen, als ik Hem uitnodig om in mijn leven de boel te ordenen? Wat is dit voor teleurstelling?

[10] 'Er was eens....' Terwijl jij je Heiland teleurgesteld de rug toedraait, begint Hij zowaar zelf een verhaal. En ik vraag je Hem deze kans te gunnen, om nog één keer naar Hem te luisteren. 'Er was eens een rijke man en zijn landgoed had veel opgebracht.' Voor de duidelijkheid: Jezus heeft het vaak niet zo op rijke mensen, maar dat is dan altijd een afgewogen oordeel, geen vooroordeel. Rijk zijn heeft risico's, en dat gaat in dit verhaal ook weer duidelijk worden, maar het is niet de fout van deze man dat hij rijk geworden is. Het staat er ook: 'Zijn landgoed had veel opgebracht.' Iedere Israëliet weet dan: dat is de zegen van de Heer. **[11]** So far, so good: er was eens een man, die door God werd gezegend. En dan?

[12] De fout van de man is dat hij zelf het script van zijn leven wil schrijven. Hij wil de controle houden over het verhaal van zijn leven. En dit is het verhaal: 'Ik zal tegen mezelf zeggen: Je hebt veel goederen in voorraad, genoeg voor vele jaren! Neem rust, eet, drink en vermaak je.' En hij leefde nog lang en gelukkig... Nou nee... Want hoeveel goederen je hebt, je leven zelf is geen bezit. En het verhaal van je leven, dat verzin je niet zelf. De fout van de rijke is niet dat hij rijk is. De fout van de man is dat hij zich afsluit, dat hij zijn leven opsluit in zichzelf. Geen God en geen naaste. 'Zoek eerst een koninkrijk voor jezelf en voor je veiligheid. En de rest, dat doet er dan niet toe. Halleluja.' Nee dus. Hebzucht in uitvoering.

Hoe zal die eerste man, die man van de ruzie met zijn broer, hoe zal die naar Jezus' verhaal geluisterd hebben? Ik denk dat de irritatie alleen maar groeide. Want hij had tenslotte het onderwerp 'rijkdom, bezit' naar voren gebracht. Krijgt hij nu tussen de regels door het verwijt dat hij een vuile rijke stinkerd is? Maar moet je eens opletten wat Jezus dan zegt, op het moment dat Hij vertelt dat die dwaze rijke zijn leven van hem wordt teruggevorderd door de grote Boekhouder. Want dan stelt de Heer de vraag: 'Voor wie zijn dan de schatten die je hebt opgeslagen?' **[13]** Voor wie is de erfenis? Dat was de vraag waarmee de man met ruzie naar de Heer toekwam. De Heer weigerde zijn rol in het verhaal van die man te spelen. In plaats daarvan begon de Heer een verhaal. En nu blijkt de man met ruzie opeens een rol te spelen in het verhaal van Jezus. Voor wie is de erfenis?

[14] Iedere gelovige komt het tegen: jij bent hartelijk bereid je leven aan te passen aan de Heer. Maar je bent mens, dus je merkt dat er hier en daar nog dingen haperen. En je denkt: als ik nu eerst die ruzie heb opgelost en die baan heb gevonden en mijn PWS heb afgemaakt, dan... En juist omdat je heel je leven wilt delen met God, leg je het ook aan Hem voor. Hier, Heer, zijn mijn problemen. Ze zitten mij in de weg en ze zitten mijn leven met U in de weg. Wilt U, Heer, deze zorgen niet van me overnemen. Wilt U, Heer, deze problemen niet voor me oplossen? En dan doet Hij het niet, het oplossen, zijn rol in jouw levensverhaal op zich nemen. In plaats daarvan komt Hij met een verhaal...

[15] Nu is er een verschil tussen de situatie toen en nu. Jezus was op weg naar Golgotha en daarom plaatst Hij mensen voor een echte keus. Zijn eigen verhaal, het verhaal van waarom Hij was gekomen en van wat Hij kwam doen, dat verhaal was hard op weg naar het hoogtepunt, of eigenlijk het dieptepunt. Wat Hij gaat doen, gaat iedereen aan, gaat de levens van iedereen op de kop zetten, gaat de rode draad van ieders levensverhaal worden. Het verhaal van God en de mensen, van God en de wereld, nadert z'n ontknoping. Neem jij je rol in dat grote verhaal op je? Of blijf je proberen om God te vertellen welke rol Hij in jouw verhaal moet hebben – zoals de man met ruzie? Of sluit je jezelf zelfs helemaal op in je eigen verhaal, zoals die rijke man? Maar op dat punt is er dan ook weer niet zoveel veranderd. Dat wil zeggen: als de Heer al voor dat hoogte- en dieptepunt van zijn leven aan anderen kan vragen om niet langer vast te houden aan je eigen plot, dan kan Hij dat nu helemaal aan jouw vragen.

[16] En begrijp Hem goed: het is niet zo dat onenigheid over een erfenis of zorgen over je school of irritaties tussen vrienden, dat Jezus daar niks mee te maken wil hebben. Zoals gezegd, ik denk dat Jezus de man met ruzie van toen tussen de regels door naar Mozes verwees. En zo werkt het nog steeds, omdat Mozes tenslotte een middelaar was van de wijsheid van God. Als iemand je bedriegt of te kort doet hoef je dat niet te ontkennen. Je mag het gewoon hardop zeggen en je mag er ook anderen bijhalen als je er samen niet uitkomt. Maar: de Heer wil niet dat je denkt, dat wanneer Hij dit en dat voor jou zou oplossen, dat je er dan zou zijn. Want het is niet zo dat jij bepaalt wat God in jouw leven moet veranderen. Net zo min als je moet denken dat je het dan zelf moet oplossen en God er helemaal buiten kunt laten. Hij nodigt je uit en Hij daagt je uit jouw levensverhaal door Hem te laten schrijven, door Hem te laten invlechten in zijn grote verhaal.

[17] Voor wie het graag in plaatjes ziet, dit is hoe je het kunt zien. De man met ruzie is het kleine wieltje. Alles wat hij dacht dat hij nodig had was een duwtje in de goede richting. Dat is wat hij van Jezus vraagt. **[18]** Maar Jezus trekt zich terug. Dan vertelt Jezus het verhaal van die rijke man, die toch zo dom was. **[19]** Ook die man staat los van Jezus, maar dan op een manier dat elke invloed van

Jezus onmogelijk is. Twee tandwielen kunnen in elkaar grijpen, een tandwiel en een blokje niet. De rijke man had zich opgesloten in zichzelf: geen contact mogelijk. Maar dan loopt je verhaal dood. Wat is dan het alternatief? **[20]** Dit: dat jij jouw levensverhaal laat sturen door God, door Jezus, door zijn grote verhaal.

[21] En dus: er was eens... jij. En jij wil, net als ik, zelf het verhaal van je leven vertellen. **[22]** En nu vertelt Jezus het verhaal van een rijke dwaas, een verhaal met deze moraal: 'Zo vergaat het iemand die schatten verzamelt voor zichzelf, maar niet rijk is bij God.' En ik vertaal deze moraal wat breder: zo vergaat het iemand die zijn eigen verhaal vertelt, maar niet zijn verhaal laat vertellen door God. Goed, jij hebt ruzie. En de ander zit fout. Mijn verhaal is niet dat hij niet fout zit. Mijn verhaal is dat ongeacht hoe die ruzie afloopt, jij de keus hebt: wil je zelf de controle hebben, of mag God dit hoofdstuk van je leven, hoe het ook afloopt, inbouwen in hoe Hij verder gaat met jou en met mensen en met de wereld?

[23] En die vlieger gaat voortdurend op. Opnieuw: het punt is niet dat jij niet aan God zou mogen voorleggen wat je bezig houdt, waar je druk mee bent. Dat mag en het moet. Maar het punt is dat jij dan met Jezus uitkomt op: laat niet mijn wil, maar uw wil gedaan worden. Mijn God en Vader, niet ik vertel U hoe U mijn verhaal moet laten lopen. Vertelt U mij alstublieft hoe uw verhaal verder gaat en maak dat mijn leven daarin past. Laat je verhaal niet aflopen met hoe boos je bent op mensen. Laat je verhaal niet ophouden met hoe teleurgesteld je bent in God. Laat Hem alsjeblieft zijn draai geven aan jouw leven.

Ik weet dat een preek alleen maar een hoop woorden is, niet meer dan een verhaal. Er was eens... En ik weet ook hoe sterk onze cultuur vraagt om dingen die werken, om oplossingen hier en nu. Maar stel je toch eens voor dat er een perspectief is, een manier van kijken naar jouw leven, waarin ook als jouw zorgen niet zo worden opgelost als jij het wil, of zelfs: juist als jouw vragen niet zo beantwoord worden als jij het liefst zou zien, terwijl juist dan jouw leven zin krijgt. Dat perspectief is er, het is het perspectief van de Bijbel, van God. Ik hoop dat wij de genade mogen blijven vinden, dat we rijk durven zijn bij God, die ons meeneemt in zijn grote verhaal. **[24]**

En dan? 'Ze leefden nog lang en gelukkig?' Ja en nee. Het feit dat elk verhaal dat begint met 'er was eens' zo afloopt, met 'ze leefden nog lang en gelukkig,' dat feit bewijst op zich vooral dat de hele wereld daarvan droomt, van verhalen die goed aflopen. Dus waarom mag je niet hopen en dromen dat jouw verhaal en Gods verhaal ook zo aflopen? Daar wordt volgens mij het verhaal nog

geen sprookje van. Maar tegelijk: het verhaal, het echte werk, speelt zich af tussen 'er was eens' en 'ze leefden nog lang en gelukkig.' Het echte werk, van God die jou ziet staan en jou kent en jouw leven en jouw levensverhaal opneemt in zijn boeken. Ik ga niet doen of je je leven lang gelukkig bent. Dat heeft geen mens zelf in de hand. Maar als jouw God je leven zin geeft, dan ben je wel rijk.

Amen.

Verwerkingsvragen:

1. Op welk punt zou je op dit moment graag willen dat God een rol speelt in het leven, door het je iets gemakkelijker te maken?
2. Op welke manier zou God je, ook op dit moment, willen/kunnen inschakelen in zijn plannen?